

A VILÁG ÉLELMEZÉSI HELYZETE

Írta: Varga Jenő

Európa és Ázsia hadviselő országainak legtöbbszörétől újból inséges év fenyegeti. A Rajnától a Darwanelláig húzódik ez az övezet és keleti határai Kínában és Indiában vannak. Az inséges területek az idei gazdasági évben valamivel kisebbek lesznek, mint tavaly, de az elkövetkező tavasszal az emberek százmillióinak lesz elégtelen tápláléka és milliók fognak éhezni.

Mi az oka ennek a nyomornak?

Régebben elterjedt volt az angol papnak, Malthusnak a tanítása, hogy a dolgozók nyomora elkerülhetetlen, mert az ételmiszerek termelése képtelen lépést tartani a lakosság szaporodásával. A tudomány megdöntötte ezt a rossz elméletet. Az agrártudomány és a gyakorlat fejlődése bebizonyította, hogy a megfelelő társadalmi előfeltételek mellett kétszer—háromszor ennyi ember ellátását képes a föld biztosítani.

A nyomor alapvető okai azon körülmények, amelyek a földkerettség nagyobb részén uralkodnak és amelyek megakadályozzák a mezőgazdálkodás termelőképességének fejlődését, míg ugyanakkor az állandóan visszatérő világgazdasági válságok és háborúk következtében termelő eszközök és termékek óriási sokasága pusztul el.

A jelenlegi európai inségveszedelem oka a második világháború, amelyet a legsötétebb világreakció készített elő és a német rabló-imperializmus indított el. Tudnunk kell, hogy az indiai, kínai és afrikai állandó inséggel szemben a XX. század Európája csak az első világháború alatt és közvetlenül utána ismerte az éhséget. A kontinentális Európában a háború alatt felemésztették az összes ételmiszer tartalékokat. Maga a háború óriási pusztításokat végzett a mezőgazdasági termelőerőkben és veszteségeket okozott munkaerőben, jászágban és szerszámokban. Erődítmények, repülőterek, lövészárkok és aknamezők a mezőgazdaságtól nagy területeket vontak el. Európa tőkés országainak búza és rozs termése, amely a háború előtt évi 60 millió tonnát tett ki, 1944-ben 45 és 1946-ban 31 millióra esett, azaz a háború előtti termés felére.

Igaz, hogy Európa legtöbb országában az 1945- és 1946-os időjárás káros volt a termésre. Az aszály a vetések nagy részét megsemmisítette. Ha azonban a talajt a háború nem merítette volna ki és termelőeszközökben, mindennek előtt munkaerőben, igavonó állatokban és trágyában nem lett volna hiány, ha a talajt jól előkészítették volna, úgy az aszály sem járt volna ilyen súlyos következményekkel.

De a háború utáni két év rossz aratás ellenére sem kellene, hogy éhínség fenyegetse Európát, ha a háború által nem érintett országok ételmiszer-termelési lehetőségeit jól felosztanák. Sajnos, ennek a lehetőségei hiányzanak.

Nézzük az Egyesült Államokat, ahol a háború nem pusztított. Amelyek éppen a háború alatt, meggazdagodtak.

Amerikában már több, mint egy évtizede állami segélyezéssel csökkentik a mezőgazdasági termelést, hogy az ételmiszer árakat és a földjáradékot mesterségesen magasán tartsák. Az amerikai farmerek minden hektár után, amelyet nem vetettek be búzával, évente egy bizonyos kártalanítási összeget kapnak. Ennek következtében

a farmer inkább takarmányt termel, vagy pedig bevetetlenül hagyja a talajt és legelővé változtatja át azt, mintsem hogy búzát termeljen az emberek részére.

Az Egyesült Államokban és Kanadában még háború alatt is folytatták ezt a politikát, holott előrelátható volt, hogy egy hosszantartó háború Európában éhínségre vezet. Az Egyesült Államok és Kanada vezető körei a magas gabonaárakat fontosabbnak tartották, mint az európai éhínség leküzdését. Ezt fényesen bizonyítja ezen államok vezető köreinek magatartása az idén, tehát akkor, amikor az éhínség Európát is fenyegeti. Az Egyesült Államok és Kanada kormányai a farmereket nem buzdították, hogy több kenyérgabonát termeljenek és ezáltal kenyeret biztosítsanak a többi világ-részek éhező millióinak. Ellenkezőleg ellenállást tanúsítottak a vetésterület kiszélesítésével szemben.

Az Egyesült Államokban 1937—41-ig átlagban 69.3 millió acre területet vetettek be búzával. 1936-ban a kormány 68.9 millió acre-t irányzott elő. A kukorica vetésterületét ezzel szemben 92 millióról 97-re emelték, az árpaét pedig 40-ről 46 millióra. Tehát 1946-ban a takarmány termelést fontosabbnak tartották, mint a kenyérgabonákét.

Kanadában ugyanezt a jelenséget még nagyobb mértékben tapasztalhatjuk. 1946-ra az állam 23.4 millió acrenek búzával való bevetését irányozta elő az 1935—39-es 25.6 millió átlaggal szemben. Az árpa vetésterületét viszont az 1935—39-es 4.3 millióról 8 millióra emelték.

Tavaly decemberben Ottavában egy mezőgazdasági értekezlet tartottak. A búzatermő vidékek farmerei ki akarták szélesíteni a vetésterületet, mivel a nagy búzakereslettel kapcsolatban jó árakat reméltek. Gardiner J. G., Kanada mezőgazdasági minisztere ellenezte ezt. Figyelmeztette a farmereket: ne feledjék el, hogy 1940-ben Kanada búzataralékai oly nagyok voltak, hogy a kormány külön díjazta a földek parlagon hagyását. Helytelen lenne — mondotta —, hogy most, miután a vetésterületek megfelelő viszonyba kerültek egymással, a meglévő magas árakat veszélyeztetni. King, Kanada miniszterelnöke ez év márciusában, amikor az európai, indiai és kínai inség az egész világ előtt nyilvánvalóvá vált kijelentette: „mindent meg kell tenniünk, hogy a kenyérgabona termelést ne emeljük az állattenyésztés rovására.”

Az Egyesült Államok és Kanada állampolgárainak sokkal fontosabb tehát hogy elejét vegyék a mezőgazdasági termények esetleges ársésésének, mint az, hogy a háború alatt szövetséges országok polgárainak millióit megmentsek az éhhaláltól.

Az egész háború alatt és a háború utáni mindkét évben, amikor már az inség felütötte a fejét, Kanadában és az Egyesült Államokban az élelmiszerfogyasztás, de különösen a húsfogyasztás sokkal nagyobb volt, mint a háború előtt. Truman az 1947. költségvetéssel kapcsolatban kiemelte, hogy az Egyesült Államok lakosságának élelmiszerfogyasztása 1945-ben 15 százalékkal volt nagyobb, mint a háború előtt. Egy olyan országban, mint az Egyesült Államok, az átlagszámok természetesen nem felelnek meg a lakosság különböző rétegeinek fogyasztása között fennálló különbségeknek. Jelentős azért, hogy 1945-ben az Egyesült Államokban személyenként 20—30-szor több húst fogyasztottak, mint Európa sok országában, ahol a városi munkásság hónapokon keresztül egy falat húshoz sem juthatott. Az idén a helyzet egy csöppet sem változott. Az Egyesült Álla-

mok húsfogyasztása kb. kétszer annyi, mint amennyire okvetlenül szükség lenne.

A háború alatt meggazdagodott Egyesült Államokban a napi ételmiszerfogyasztás átlagosan 3.300 kalóriát tesz ki. Ugyancsak sok európai országban — Kínáról és Indiáról nem is szólva — ennek a felét sem.

Amíg az emberek millióinak nincs meg a napi kenyere sem, az Egyesült Államokban óriási mennyiségű gabonát használtak fel takarmányként. Egy angol gazdasági folyóirat, az „Economist” április 6-iki számában írja, hogy az Egyesült Államokban a háború előtt 4,5 millió tonna gabonát használtak fel állati takarmányként, 1942—43-ban 114, 1943—44-ben 181, 1944—45-ben 13, 1945—46-ban (hozzávetőleges) becslés 105 millió tonnát.

Tudnunk kell, hogy az UNRRA 11 millió tonnára becsüli azt a mennyiséget, amelyre szükség volna az európai éhínség kikerüléséhez. Amint látjuk egyedül az Egyesült Államokban évente több búzát adnak az állatoknak, mint amennyire az éhező Európának szüksége lenne.

Ami Kanadát illeti, a lakosság búzafogyasztása évi 50 millió bushel. A „Statist” adatai szerint az idén 93 millió bushel gabonát használtak fel takarmányként.

A búza azonban nemcsak takarmányként szolgál. Nem kis mennyiségeket használnak fel ipari célokra, elsősorban a szeszgyártásban. 1943—44-ben kb. 2 millió tonna búzát használtak fel erre a célra.

A fentiekből következik, hogy ha az amerikai és kanadai kormányok hajlandóak lennének a búzatermelést emelni, vagy annak emelését legalább megengedni, vagy ha a búza állati etedélként való felhasználását a szeszgyártásra megtiltani, Európában nem lenne éhínség.

Mindeddig búzáról beszéltünk. De Európa sok országában 1946—47-ben oly nagy lesz az inség, hogy hiány lesz gersliben és kukoricában is. Romániában pl. az idén az aszály következtében nagyon rossz a kukoricatermés és ebben az országban a dolgozók főtáplálékát a kukorica képezi. Tudvalevőleg az Egyesült Államokban évente 60 millió tonna kukoricát használnak fel takarmányként és szeszgyártás céljaira. Ennek a mennyiségnek két százaléka elég lenne, hogy fedezze Románia hiányát. De semmi sem enged arra következtetni, hogy az Egyesült Államok lemondanak kukoricafogyasztásuk két százalékáról abból a célból, hogy a romániai éhínséget megakadályozzák.

Megállapíthatjuk tehát: bármi legyen is a küszöbön álló éhínség oka, az Egyesült Államok anélkül, hogy áldozatokat követelnének a maguk lakosságától — mert a mértéktelen húsfogyasztás csökkentését nem tekinthetjük áldozatnak — megakadályozhatnák az éhínséget. Ennek az országnak, amely a háború alatt meggazdagodott, erkölcsi kötelessége lenne segíteni az átmeneti idők nehézségeiben azokat a népeket, amelyek a fasizmus áldozatai voltak és önfeláldozó harcot folytattak a közös ellenség ellen, amely megsemmisítéssel fenyegette az Egyesült Államokat is.

Az Egyesült Államok államférfiai gyakran és szívesen beszélnek a maguk felelősségérzetéről a világ közvéleményével szemben. A háború befejezése óta folytatott politikájuk azt a látszatot kelti, mintha fölhatalmazva éreznék magukat az egész emberiség sorsa fölött őrködni. Fesztelenül beavatkoznak az egész világ ügyeibe és más országokra akarják akaratukat erőszakolni, akár Triest kormányzásáról, akár a svéd-szovjet kereskedelmi szerződésről, akár a

bulgáriai választásokról, vagy a lengyelországi pártokról van szó. Ők felelőseknek érzik magukat Kína belügyeinek fejlődéséért az angol gyarmatok fontköveteléséért, a brit impérium vámtarifájáért stb., stb. De arra nem mutatnak semmi hajlandóságot, hogy a velük nem is olyan rég még a szövetségesként harcoló országokban az éhséget megakadályozzák, míg ők maguk óriási élelmiszermennyiséggel rendelkeznek, amit takarmányként használnak fel, amelyből szeszt gyártanak, vagy egyszerűen megsemmisítik . . .

Senki sem tagadja, hogy az Egyesült Államok az UNRRA-n keresztül hozzájárultak az európai éhség csökkentéséhez. Az amerikai sajtó közleményeiből azonban világosan kitűnik, hogy az Egyesült Államok vezető körei bizonyos politikai szempontokat tartottak szem előtt. Attól félték, hogy az éhínség nyugtalansághoz „zúrza-varhoz“ „a nyugati civilizáció veszedelméhez“ vezetne. És éppen ezért az UNRRA tevékenységét, amennyire ez lehetséges volt, arra használták fel, hogy ezen keresztül az illető ország reakciós elemeit támogassák. Ennek legszebb példája Görögország, ahol az UNRRA élelmiszer szállítmányait a reakció a mai politikai eszközöként használja fel.

Az idén az UNRRA beszünteti tevékenységét, mert az Egyesült Államok kongresszusa megvonta a további pénzügyi segílyt. Mivel azon országok, amelyek a háborúban résztvettek, de közgazdaságukat még nem állították annyira helyre, hogy árukivitelükkel fedezhessék a tengerentúli élelmiszerbehozatalt 1947 tavaszán, amikor a szükség a legnagyobb lesz, kénytelenek lesznek hitelre vásárolni Amerikában élelmiszert.

Az idén az Egyesült Államokban nagyszerű aratás volt. Az amerikai földművelésügyi minisztérium augusztus közepén közhírré tette, hogy a búzaaratás 3.6 millió tonnát tesz ki a 30.6 milliónyi 1945-ös rekordterméssel szemben. A kukoricatermést 88.8 millió tonnára becsülik az eddig legmagasabb 81.4 millió tonnával szemben (1944).

Az Egyesült Államok ezek szerint 1946—47-ben az eddiginél sokkal könnyebben segíthetnék Európát. Ma már világos, hogy az Egyesült Államok befolyásos körei megkísérlik a helyzetet kihasználni, hogy a gabonabehozatalra szorult országokat politikai nyomás alá vegyék, hogy beavatkozzanak belügyeikbe és rájuk kényszerítsék a maguk imperialista akaratát. Szavakban az amerikai politika tiszta humanizmus, felelősségérzet, önzetlenség. Valójában az Egyesült Államok megkísérlik a maguk terjeszkedése és befolyásuk kiszélesítése érdekében más országok éhségét, közöttük olyanokét is, amelyek az Egyesült Államokkal közösen harcoltak a fasiszta támadók ellen, a maguk javára kihasználni.